

Väinö Kaarinaan ja Kaislikkoon
2004 – 2015 sijoitetut nuoret

Mauri Marttunen

Professori

13.10.2016

Kuka on nuori?

Nuoruuskehitys alkaa puberteetista (12/13 v), päättyy nuoreen aikuisuuteen (21/22 v)

Nuoruuskehityksen vaiheet

Varhaisnuoruus	noin	12 - 14 v
Keskinuoruus		15 - 17 v
Myöhäisnuoruus		18 – 22 v

Kehitys yksilöllistä, suuret yksilöiden väliset erot

Tytöt kehittyvät poikia aikaisemmin

Milloin nuoruus päättyy?

- kehitys – persoonallisuus, sosiaaliset roolit
 - täysi-ikäisyys (18 v), lastensuojelulaki (21 v), TH-laki (22 v)
-

Miksi tietoa kannattaa koota systemaattisesti?

Sijoituksen ja hoidon yhteydessä kootaan paljon tietoa

Yleisimmät puutteet / ongelmat

- Kootun tiedon laadussa ja määrässä (eri nuorista eri tietoja)

- Kootun tiedon kirjaaminen sattumanvaraista

- Tiedon kirjaaminen puuttuu tai jää yleisluontoiseksi

Ilman kaikkien nuorten seuranta palaute tulee nuorista, jotka selviytyvät huonosti – uusien sijoitusten ja hoitojen tarve, hyvin toipuneista palaute sattumanvaraista

Onko tehdystä työstä hyötyä, säilyykö tulos?

Millaiset nuoret hyötyvät, millaiset eivät, pitääkö jotain muuttaa?

Millaisille nuorille ”riittää vähemmän”, ketkä ”tarvitsevat enemmän”?

Tehdyn työn vaikutusten arviointi

Käytännön kokemus ja tutkimus vahvistuneet

=> Hyvät edellytykset arkityön arviointiin

Arvioinnin tulee perustua ensisijaisesti muutokseen nuoren voinnissa ja selviytymisessä

Käytännön työhön tulee liittyä seurantatiedon kokoaminen tolkullisin arviointimenetelmin

- sijoitettujen nuorten tausta, historia, ongelmat
 - työn arviointi ja kehittäminen
 - millaiset nuoret hyötyvät, millaiset eivät – nuorten valinta
 - muutoksen arviointi edellyttää toistomittauksia
 - laatukriteerit – sijoitettujen nuorten ja toiminnan tarkka kuvaus
 - parhaimmillaan mahdollisuus seurantatutkimukseen
-

Miksi arvioida sijoitettujen nuorten psyykkisiä oireita?

Lastensuojelulaitoksiin sijoitetuista nuorista 50 – 65 %:lla mielenterveyshäiriö

Ainakin puolella lastensuojelun palveluissa olevista nuorista psykiatrisen hoidon tarve

Lastensuojelun sijoittamien nuorten mielenterveysongelmat ovat yleistyneet – kolmanneksella itsetuhoisuutta

Oppimisen ja muut erityisvaikeudet ovat sijoitetuilla nuorilla yleisiä

Sijoituksen sisällön arviointi

Monimutkaista, hoitosuhdetta ja prosesseja vaikea arvioida

Etenkin laitossijoituksissa eri hoidollisten elementtien vaikutuksen erottaminen usein mahdotonta

Yleensä helpompaa ja luotettavampaa arvioida rakennetta, eri hoito- ja tukimuotojen määrää ja ”annosta” (laaja vs suppea)

- eri tyyppisten interventioiden toteutuminen ja määrä
- käyntitiheys, kesto, yhteistyöneuvottelut jne

Sijoituksen tavoitteen saavuttamisen arviointi edellyttää

Eri tavoitteiden erottelemista ja operationalisointia

Kunkin tavoitteen saavuttamisen arviota erikseen

Analysoitavissa olevan arviointimenetelmän käyttöä

”1 = ei saavutettu, 2 = saavutettu jkv, 3 = saavutettu täysin”

Tietojen keruun tausta

Vastaavaa tiedonkeruuta toteutettu nuorisopsykiatrisessa Avohoidossa, osastohoidossa, lastensuojelun sijaishuollossa

Vuosina (2000 -) 2003 ja 2004 suunnittelu, myöhemmin jatkokoulutus

- 1) nuorisokotien työntekijöiden koulutus tiedon keruuseen
- 2) lomakkeiden suunnittelu ja testaus
- 3) arviointimenetelmien valinta
- 4) nuorisokotien työntekijöiden koulutus tiedon tallennukseen ja ohjelmistojen käyttöön
- 5) sovittu tarvittavasta jatkokoulutuksesta ja tarvittaessa muutoksista kerättävissä tiedoissa

Suunnittelun ja koulutuksen oltava perusteltua, toistuvaa / jatkuvaa ja johdon sekä henkilökunnan oltava valmiita sitoutumaan

Tiedonkeruu kannattaa toteuttaa hyvin tai ei ollenkaan

Sijoitetut nuoret nuorisokodeittain 2004 - 2015

	pojat N	tytöt N	yhteensä N	%
Väinö-Kaarina	23	34	57	48
Kasvun Paikka (Kaislikko)	11	50	61	52
Yhteensä	34	84	118	100

Väinö Kaarina koti 2004 - 2015

Kaislikko 2004 - 2015

Nuoren ikä sijoitettaessa

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Alle 12 vuotias	-	-	-	0	4
12 – 14-vuotias	1	7	8	7	15
15 – 17-vuotias	22 (65)	57 (68)	79	67	66
18 vuotta tai vanhempi	11	20	31	26	1
Yhteensä	34	84	118	100	

=> 2/3 keskinuoruusikäisiä

Nuoren asuinpaikka sijoitettaessa

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
molempien vanhempien luona	3	15	18	15	18
toisen vanhemman luona	20 (59)	35 (42)	55	47	50
sijoitettu	8 (24)	25 (30)	33	28	22
itsenäisesti	1	7	8	7	4
Muu / ei tietoa	1	1	2	2	6
Yhteensä	34	84	118	100	

=> 2/3 asui ”kotona” ennen sijoitusta

Nuoren psykiatrinen hoito ennen sijoitusta

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
ei psykiatrista hoitoa	-	3	3	3	8
psykiatrinen hoito	34	81	115	97	91
psykiatrinen avohoito	23 (68)	73 (87)	96	81	69
psykiatrinen sairaalahoito	31	71	102	86	87

Ikä, jolloin ensimmäinen psykiatrinen hoito

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
<u>Avohoito (N=96)</u>					
alle 12-vuotias	4	6	10	10	13
12 – 14-vuotias	5	23	28	28	36
15 – 17-vuotias	12 (52)	40 (55)	52	54	44
18-vuotias tai vanhempi	1	4	5	5	5
<u>Osastohoito (N=102)</u>					
alle 12-vuotias	2	-	2	2	12
12 – 14-vuotias	6 (18)	17 (24)	23	22	30
15 – 17-vuotias	21 (68)	49 (69)	60	59	51
18-vuotias tai vanhempi	2	5	7	7	6

Aikaisemmat sijoitukset, päihdeongelmat, tuomiot

	tytöt (%)	pojat(%)	yht (%)	2004- 2009
Aikaisempia sijoituksia	50	50	50	42
Aikaisempi huostaanotto	38	34	36	32
Päihdeongelma	14	15	14	16
Tuomittu rikoksesta	5	9	6	11

Aikaisemmat sijoitukset ja psykiatrinen hoito

Väinö-Kaarinaan ja Kaislikkoon sijoitetut

Keskinuoruuksikäisiä (66 %) – **sijoitettujen ikä ehkä noussut?**

Kotona asuvia (68 %)

Aiempi psykiatrinen hoito

- Yleisempää kuin yleensä sijoitetuilla nuorilla (joilla noin 50 %?)
- Suunnilleen yhtä yleistä kuin koulukoteihin sijoitetuilla
(Manninen 2013: tytöt 80 %, pojat 85 %)
- Ajoittuu useimmiten nuoruusikään - ei lapsuuteen
- Päihdeongelmat eivät erityisen yleisiä

Nuorilla yleisemmin psykiatrisen hoidon historiaa kuin lastensuojelun sijoituksia (50 %)

Perhetausta - sosioekonominen asema

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Yksityisyrittäjä	5	5	10	9	10
Ylempi toimihenkilö	2	12	14	12	7
Alempi toimihenkilö	8	18	26	22	16
Työntekijä	12 (35)	43 (51)	55	47	50
Muu (ei työssä, ei ammattia, opiskelija)	6	3	9	8	7
Ei tietoa / tieto puuttuu	1	3	4	3	10
Yhteensä	34	84	118	100	

Perhetausta – biologisten vanhempien ero

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
ei	5 (15)	25 (29)	30	25	26
on, avioero	25 (74)	49 (58)	74	63	60
on, avoero	2	7	9	8	8
ei tietoa/tieto puuttuu	2	3	5	4	5
Yhteensä	34	84	118	100	

⇒ 70 % nuorista eroperheistä

11 % vanhempi kuollut

Perhetausta – kummasta vanhemmasta (>1v) ero

	pojat	tytöt	yhteensä		2004-
	N (%)	N (%)	N	%	2009
isästä	25 (74)	45 (54)	70	59	65
äidistä	4	8	12	10	15
molemmista	1	7	8	7	5
ei tietoa / tieto puuttuu	1	-	1	1	15
ei yli vuoden kestoista eroa	3	24	27	23	19
Yhteensä	34	84	118	100	

=> 2/3 ero isästä

Perhetausta – missä iässä vanhemmasta ero?

Ikä eron tapahtuessa	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N	N	N	%	
0 – 3 v	7	16	23	26	20
4 – 6 v	5	11	16	18	22
7 – 9 v	3	12	15	17	17
10 – 12 v	6	7	13	14	12
13 – 15 v	5	5	10	11	8
16 v tai yli	3	7	10	11	1
ei tietoa tai tieto puuttuu	1	2	3	3	20
Yhteensä	30	60	90	100	

Perhetausta – vanhempien hoidot

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Vanhemman psykiatrinen hoito					
ei	11	34	45	38	24
on	10 (29)	19 (23)	29	25	25
ei tietoa	13	31	44	37	51
Vanhemman päihdehoito					
ei	14	36	50	42	29
on	13 (38)	32 (38)	45	38	36
ei tietoa	7	16	23	20	36

Perhetausta – yhteenveto

Väinö-Kaarinaan ja Kaislikkoon sijoitetuilla

Perhetausta saman tyyppinen kuin yleensäkin sijoitetuilla nuorilla

- Yleisemmin alhainen SES
- Kolmannes vanhemmista ollut työttömänä (36 % \geq 6 kk)
- Neljännes vanhemmista ollut psykiatrisessa hoidossa
- Yli kolmannes vanhemmista ollut päihdehoidossa
- Vanhemmat usein eronneet
- Nuorten erokokemukset vanhemmasta varhaisia (lähes puolet ennen kouluikää, 75% ennen nuoruusikää)

=> Päätelmiä hoitosisältöjen suhteen? – perhetyön merkitys?

Sijoitus – ensisijainen syy

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Epäsosiaalisuus/rikollisuus	1	2	3	2	3
Koulun laiminlyönti	3	3	6	5	8
Vaikea kotitilanne	12 (35)	29 (35)	41	35	24
Jatkohoito psyk hoidon jälkeen	16 (47)	40 (48)	56	48	58
Muu syy	2	10	12	10	6
Yhteensä	34	84	118	100	

Sijoitus – aloitteen tekijä

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Sosiaalitoimi	17 (50)	52 (62)	69	58	55
Psykiatrinen avohoito	-	3	3	3	2
Psykiatrinen sairaala	16 (47)	28 (33)	44	37	43
Muu	1	1	2	2	1
Yhteensä	34	84	118	100	

=> 40 %:ssa sijoituksen aloitteentekijä / syy psykiatrinen

Sijoituksen kesto - lopettaneet

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
alle 30 vuorokautta	-	2	2	2	3
1 – 6 kuukautta	5	16	22	21	16
6 – 12 kuukautta	3	11	14	14	21
1 – 2 vuotta	11 (41)	21 (28)	32	32	30
yli 2 vuotta	2 (7)	14 (19)	16	16	27
yli 3 vuotta	6	11	17	17	?
Yhteensä	27	75	102	100	

=> 2/3:lla sijoituksen kesto > 1v

Tukimuodot sijoituksen aikana - lopettaneet

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Käynyt koulua	25	64	89	87	84
Työharjoittelujakso	13	28	41	40	39
Psykiatrinen (avo)hoito	16 (59)	60 (80)	76	74	72
Psyykenlääkehoito	19 (70)	66 (88)	85	83	79

=> ¾:lla nuorisopsykiatrinen hoito sijoituksen aikana

Mitä sijoituksen jälkeen - lopettaneet

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Sijoitus päättynyt sovitusti	17 (62)	55 (73)	72	71	68
Sijoitus keskeytynyt				27	16
Paluu kotiin	4	10	14	14	21
Itsenäinen asuminen	13 (48)	26 (35)	39	38	37
Tuettu asuminen	1 (4)	12 (16)	13	13	9
Sijoitus muualle	6 (22)	20 (27)	26	26	12
Muu	1	4	5	5	9
Psykiatrinen jatkohoito *	12 (44)	60 (80)	72	70	64

nuorisopsykiatrinen avohoito 44 %, nuorisopsykiatrinen sairaalahoito 10 %, muu psykiatrinen jatkohoito 16 %

Päädiagnoosit – lopettaneet

	pojat	tytöt	yhteensä		2004- 2009
	N (%)	N (%)	N	%	
Mielialahäiriö	8 (30)	33 (44)	41	40	30
Psykoosi	8 (30)	14 (19)	22	22	14
Käytöshäiriö / ADHD	7 (24)	6 (8)	13	13	8
Ahdistuneisuushäiriö	-	8	8	8	6
Päihdehäiriö	-	-	-	-	-
Muut häiriöt	2	2	4	4	6
Tieto puuttuu	2	12	14	14	27

=> Depressiot yleisiä, psykoosit ehkä yleistyneet?

Minkälaisia sijoituksia?

Väinö-Kaarinaan ja Kaislikkoon sijoitetut

Lähes puolet ”psykiatrisia jatkohoitoja” – aloite usein sairaalasta

Valtaosalla sijoituksen aikana (nuoriso)psykiatrinen hoitokontakti

Valtaosalla sijoituksen aikana psyykenlääkehoito

Depressiot yleisiä, **psykoosit ehkä yleistyneet?**

Sijoitukset etupäässä melko pitkiä (kaksi kolmasosaa yli vuoden kestoisia)

Sijoituksen jälkeen

- noin puolet ”omilleen” / kotiin
- neljännekselle jatkosijoitus – nämä yleistyneet
- 70 %:lle psykiatrinen jatkohoito

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Väinö-Kaarina ja Kaislikko (2000 – 2011)

Suhde vanhempiin (1=ei, 2= lieviä, 3=kohtalaisia, 4= huomattavia, 5=vakavia ongelmia)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö
2.77	2.19	2.05	1.79	1.73	2.23

=> Ongelmat vanhempien kanssa vähenivät

Vaikeudet työ/koulu (1=ei, 2= lieviä, 3=kohtalaisia, 4= huomattavia, 5=vakavia ongelmia)

tulo	6 kk	12kk	18kk	24 kk	lähtö
2.95	2.70	2.35	1.96	2.20	2.70

=> Kouluvaikeudet lievenivät?

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Vaikeudet toveripiirissä (1=ei, 2= lieviä, 3=kohtalaisia, 4= huomattavia, 5=vakavia ongelmia)

tulo	6 kk	12kk	18kk	24 kk	lähtö
2.66	2.45	2.19	1.89	1.73	2.42

=> vaikeudet ystävyysuhteissa lievenivät

Suhtautuminen tulevaisuuteen (1=ei, 2= lieviä, 3=kohtalaisia, 4= huomattavia, 5=vakavia ongelmia)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö
2.74	2.32	1.89	1.86	2.00	2.47

=> tulevaisuusorientaatio parani?

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Psykososiaalinen toimintakyky GAS (1-10)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
5.2	5.7	5.9	6.2	6.1	6.9	p=.003

=> toimintakyky parani

Työkyky (0-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
51.4	59.6	65.4	69.5	73.0	58.9	p=.001

=> työkyky parani

Elämänhallinta (0-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
44.6	53.1	58.9	63.0	66.7	54.9	p=.001

=> elämänhallinta parani

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Asiointikyky (1-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
54.2	59.7	61.8	68.4	68.7	62.3	p=.008

=> asiointikyky parani

Harrastukset (0-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
32.0	36.3	42.4	46.3	42.7	38.5	p=.009

=> harrastukset lisääntyivät

Sosiaaliset suhteet (0-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
54.6	61.7	66.1	70.2	69.0	62.9	p=.085

=> sosiaaliset suhteet paranivat jonkin verran

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Kodinhoito (1-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
54.2	59.7	61.8	68.4	68.7	62.3	p=.09

=> kodinhoito parani jonkin verran

Itsehillintä (0-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
50.2	55.5	60.7	64.6	66.7	55.6	p=.01

=> Itsehillintä parani

Mitä muutosta sijoituksen aikana - lopettaneet

Mieliala (1-100)

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
46.9	53.8	59.9	60.0	61.0	53.8	p=.005

=> Koettu mieliala parani

Ahdistuneisuus (0-100) - suurempi arvo huonompi

tulo	6 kk	12kk	18 kk	24 kk	lähtö	
54.5	55.5	46.5	42.9	41.7	50.6	p=.03

=> Ahdistuneisuus lieveni

Muutos sijoituksen aikana – päätelmiä

Lähes kaikissa arvioissa muutosta parempaan

Monet arviot sijoituksen aikana parempia kuin lähtiessä

- 18 ja 24 kk arviot usein parhaita
 - Parempia tuloksia kun sijoitus kestää pitempään?
 - Melko vähän nuoria – vinouttaako?
- Sijoituksen päätyminen pelottaa, arvioijien virhe?

Yleinen toimintakyky ja työkyky paranivat selvästi

Yleinen elämänhallinta parani

- ehkä parhaat kokonaisvaltaiset arviointitavat

Mieliala koheni, ahdistuneisuus lievittyi

- Odotettavissakin turvallisessa ympäristössä
- Molemmat vaikeutuivat lähtiessä

Muutos sijoituksen aikana – päätelmiä

Käytännön kyvyissä ja arjen taidoissa kohenemista

Suhtautuminen tulevaisuuteen muuttui myönteisemmäksi

- konkreettiset asiat ja niiden harjoittelu, toisaalta usko tulevaisuuteen sijoituksen päättyessä tärkeitä

Itsehillintä parani

- ”harjoiteltavissa” oleva tapa suhtautua ja ratkaista ongelmia
- Toisaalta persoonallisuuspiirre, jossa muutos usein hidasta

Toimintakyvyn ja arjen hallinnan koheneminen hyviä sijoituksen tavoitteita psyykkisten oireiden lievenemisen lisäksi

Muutos sijoituksen aikana – päätelmiä

Suhde vanhempiin kohentui

- Odotettavissakin, kun sijoitettuna erossa vanhemmista
- Perheen kanssa tehtävän työn merkitys

Harrastukset, ikätoverisuhteet, sosiaaliset suhteet

- kohenemista sijoituksen aikana, miten siirtää myönteinen muutos sijoituksen jälkeiseen elämään?

=> Ehkä juuri mielenterveyskuntoutuvien nuorten sijoitusten on oltava melko pitkäkestoisia, että riittävä muutos on mahdollinen

Kehitettävää?

Sijoitukset melko pitkäkestoisia, silti 27 %:lla sijoitus keskeytyi
- onko keskeytyminen yleistynyt? (tieto tarkentunut?)

=> Sijoituksen päättymisen huolellinen valmistelu ja harjoittelu

Vaikka sijoitusten tulokset kohtuullisen hyviä

- 26 % sijoitus muualle – nämä lisääntyneet – pohdittavaa!
- vain 38 % muutti itsenäiseen asumiseen (13 % tuettuun asumiseen)

Kysymyksiä

Säilyykö saavutettu muutos parempaan sijoituksen jälkeen?

Miten varmistaa sijoituksen aikana hankittujen taitojen ym pysyvyys?

- Tuen riittävä jatkaminen sijoituksen päätyttyä – kuka tukee?

Ovatko sijoitettujen nuorten ongelmat vaikeampia kuin ennen?

- Mahdollista analysoida, kun vuodet kuluvat

- Jos muutosta, miten nuorisokotien toimintatapoja muutettava?

- Jos ongelmat vaikeampia, onko tulevaisuudessa odotettavissa vähemmän myönteistä muutosta sijoituksen aikana?

Nuorisokodeille

KIITOS

- Puuttuvaa tietoa aikaisempia vuosia vähemmän
- Toimittakaa ihmeessä kaikki tiedot , jotka olette vuosien varrella koonneet - vaikka huomenna (e.orelma@suomi24.fi)

KEHITETTÄVÄÄ

- Kouluttaudutaan niin, että kaikki tekevät arviot mahdollisimman samalla tavalla yhteismitallisesti
- Seurantatiedot sijoituksen päättymisen jälkeen olisivat kullan arvoisia - puhelinhaastattelut, seurantakäynnit?